

Dosarul nr. 2ra-2526/18

Prima instanță - (Judecătoria Bălți, sediul Central) A. Donos

Instanța de apel - (Curtea de Apel Bălți) A. Albu, A. Toderăș, E. Bejenaru

DECIZIE

19 decembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Mariana Pitic
Dumitru Mardari

examinând recursul declarat de Instituția Publică „Agenția Servicii Publice”,
în cauza civilă intentată la cererea depusă de petiționarul Fiodor Ivanov,
persoană interesată Oficiul Cadastral Teritorial Bălți (succesor în drepturi Instituția
Publică „Agenția Servicii Publice”), cu privire la constatarea faptului care are
valoare juridică,

împotriva deciziei din 18 septembrie 2018 a Curții de Apel Bălți, prin care s-a
respins apelul declarat de Instituția Publică „Agenția Servicii Publice” și s-a
menținut hotărârea din 24 mai 2018 a Judecătoriei Bălți, sediul central,

c o n s t a t ă :

La 6 martie 2018 petiționarul Fiodor Ivanov a depus cerere cu privire la
constatarea faptului cu valoare juridică, persoană interesată Oficiul Cadastral
Teritorial Bălți (succesor în drepturi IP „Agenția Servicii Publice”), solicitând
constatarea faptului de acceptare a succesiunii asupra apartamentului nr. 6 din str.
Ștefan cel Mare, 11, mun. Bălți, după decesul mamei lui, Efrosinia Ivanova.

În motivarea cererii, petiționarul a indicat că mama sa Efrosinia Ivanova a
decedat la 15 octombrie 2016. Din copilărie el a locuit împreună cu ea în
apartamentul nr. 6 din str. Ștefan cel Mare, 11, mun. Bălți. Când s-a căsătorit a
trecut cu traiul la soția lui. Cu mama sa a rămas să locuiască tatăl vitreg Ion
Bodnari, cu care ea a fost căsătorită și care a decedat în anul 2008. De atunci a
trecut cu traiul la mama sa și toată această perioadă se folosește de apartament,
considerându-se proprietar.

Mai mult decât atât, mama sa i-a lăsat și un testament autentificat notarial.

A relatat că în această perioadă a achitat serviciile comunale, a efectuat
reparații curente și a întreținut-o pe mama sa, ea fiind pensionară.

Când s-a adresat la Oficiului Cadastral Teritorial pentru a perfecta actele pe apartament, i s-a comunicat să se adreseze în instanța de judecată.

Reieșind din circumstanțele relatate, Fiodor Ivanov consideră că de facto a acceptat succesiunea asupra apartamentului menționat după decesul mamei lui.

În drept, cererea a fost întemeiată în baza prevederilor art. 279, 280, 281 alin. (1) și (2) lit. f), 282 din Codul de procedură civilă.

Prin hotărârea din 24 mai 2018 a Judecătoriai Bălți, sediul central, s-a admis cerere lui Fiodor Ivanov cu privire la constatarea faptului cu valoare juridică.

S-a constatat faptul acceptării succesiunii de către Fiodor Ivanov, după decesul mamei lui, Efrosinia Ivanova, decedată la 15 octombrie 2016.

La 7 iunie 2018, IP „Agenția Servicii Publice” a declarat apel împotriva hotărârii din 24 mai 2018 a Judecătoriai Bălți, sediul central, solicitând casarea acesteia, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a cererii ca fiind nefondată.

Prin decizia din 18 septembrie 2018 a Curții de Apel Bălți, s-a respins apelul declarat de IP „Agenția Servicii Publice” și s-a menținut hotărârea din 24 mai 2018 a Judecătoriai Bălți, sediul central.

La 8 octombrie 2018, prin intermediul oficiului poștal (f.d. 70), IP „Agenția Servicii Publice” a declarat recurs, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 18 septembrie 2018 a Curții de Apel Bălți și a hotărârii din 24 mai 2018 a Judecătoriai Bălți, sediul central, cu emiterea unei noi hotărâri prin care cererea depusă de Fiodor Ivanov să fie respinsă ca fiind nefondată.

În motivarea recursului s-a invocat că instanța de fond și instanța de apel au interpretat și aplicat greșit normele de drept material.

În sensul dat a relatat că intimatul Fiodor Ivanov este un moștenitor testamentar, care poate accepta moștenirea prin depunerea unei declarații la notarul de la locul deschiderii moștenirii. În cazul în care notarul nu este în drept să-i elibereze intimatului certificatul de moștenitor din lipsa sau din insuficiența documentelor corespunzătoare, necesare pentru confirmarea în procedura notarială a faptului de intrare în posesiunea averii succesoriale, poate depune cerere în ordinea procedurii special, conform dispozițiilor Codului de procedură civilă, care cert indica cercul persoanelor antrenate în proces, unde IP „Agenția Servicii Publice” nu are nici un statut.

IP „Agenția Servicii Publice”, ca organ împuternicit de stat de a înregistra drepturile asupra bunurilor imobile, face parte din categoria de organe de administrație publică, care depun concluzii în cauzele procedurii speciale, respectiv, nu pot avea în privința soluționării cauzei nominalizate interes juridic personal, pentru a fi unica persoană interesată pe cauza dată.

Prin urmare, consideră că la caz este necesar și obligatoriu de a fi determinate și atrase în proces toate persoanele interesate, care pot avea în privința soluționării cauzei nominalizate un interes juridic personal.

Cu referire la art. 59 din Codul de procedură civilă, IP „Agenția Servicii Publice” a indicat că poate fi prezumată ca parte în proces, dacă se contesta legalitatea actului administrativ emis de către organul cadastral teritorial, în raza de activitate a cărui se afla bunul imobil.

În cazul din speță, IP „Agenția Servicii Publice” nu întrunește calitatea de persoană interesată, deoarece în competența organului cadastral teritorial nu ține constatarea fapta cu valoare juridică.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărîrii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele dosarului atestă că recursul împotriva deciziei din 18 septembrie 2018 a fost declarat la 8 octombrie 2018, în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

Prin încheierea din 12 decembrie 2018 a Curții Supreme de Justiție recursul declarat de IP „Agenția Servicii Publice” a fost considerat admisibil.

În conformitate art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Conform art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărîrii atacate, fără a administra noi dovezi.

Art. 444 din Codul de procedură civilă, prevede că recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Examinând recursul, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că acesta urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din considerentele ce succed.

În corespundere cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Astfel, după cum rezultă din materialele dosarului, la 6 martie 2018 petiționarul Fiodor Ivanov s-a adresat cu cerere în procedura specială, prin care a solicitat constatarea faptului de acceptare a succesiunii asupra apartamentului nr. 6 din str. Ștefan cel Mare, 11, mun. Bălți, după decesul mamei lui, Efrosinia Ivanova, indicând drept persoană interesată Oficiul Cadastral Teritorial Bălți (succesor în drepturi IP „Agenția Servicii Publice”).

Examinând cererea, prima instanță prin hotărârea din 24 mai 2018, a constatat faptul acceptării succesiunii de către Fiodor Ivanov, după decesul mamei lui, Efrosinia Ivanova, decedată la 15 octombrie 2016.

Ca urmare a examinării cererii de apel, instanța de apel, prin decizia din 18 septembrie 2018, a respins apelul declarat de IP „Agenția Servicii Publice” și a menținut hotărârea din 24 mai 2018 a Judecătoriei Bălți, sediul central.

Judecând recursul, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Reieșind din specificul acesteia, în speță este important de observat că procedurii speciale îi sînt caracteristice anumite trăsături, care o deosebesc de alte feluri de proceduri judiciare civile. Astfel, la examinarea cauzelor în procedură specială, alături de regulile generale ale procedurii judiciare civile, se aplică și norme procesuale speciale, care reflectă specificul examinării fiecărei categorii de cauze ale procedurii speciale.

Totuși, procedura specială este indisolubil legată de celelalte feluri de proceduri judiciare civile. Aceasta decurge din principiile comune care reglementează ordinea de examinare a cauzelor civile și care permit stabilirea regulilor generale ale procedurii judiciare civile.

La fel, aceasta rezultă inclusiv și din prevederile art. 280 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în conformitate cu care, în procedură specială, cauzele se examinează de instanțele judecătorești după regulile de examinare a acțiunilor civile, cu excepțiile și completările stabilite în prezentul cod la cap. XXIII-XXXIV și în alte legi.

Așa fiind, Colegiul reține că în conformitate cu art. 279 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească examinează în procedură specială cauze cu privire la constatarea faptelor care au valoare juridică.

Conform art. 281 alin. (1) și (2) lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească constată faptele de care depinde apariția, modificarea sau încetarea drepturilor personale sau patrimoniale ale persoanelor fizice și ale organizațiilor.

Instanța judecă cauzele în care i se cere să constate acceptarea unei succesiuni și locul ei de deschidere.

În conformitate cu dispozițiile art. 282 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească constată faptul cu valoare juridică în cazul în care acesta generează, în virtutea legii, următoarele efecte juridice: apariția, modificarea sau încetarea unor drepturi personale sau patrimoniale ale petiționarului.

Art. 280 alin. (2) din Codul de procedură civilă, prevede că instanța examinează cauzele cu participarea petiționarului, altor persoane interesate, precum și a autorităților publice conform art.74.

Iar, art.74 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, statuează că instanța judecătorească poate, după caz, din oficiu să introducă în proces autoritatea publică competentă pentru a depune concluzii asupra cauzei în curs de examinare.

Autoritățile menționate în prezentul articol au drepturile și obligațiile procedurale de participant la proces specificate la art.56 din prezentul cod, precum și în alte legi.

Relevante sunt și prevederile art. 55 din Codul de procedură civilă care stipulează că, se consideră participanți la proces: părțile, intervenienții, procurorul, petiționarii, persoanele care, în conformitate cu art.7 alin.(2), art.73 și 74, sînt împuternicite să adreseze în instanță cereri în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unor alte persoane sau care intervin în proces pentru a

depune concluzii în apărarea drepturilor unor alte persoane, precum și persoanele interesate în cauzele privind aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie și în cauzele cu procedură specială.

Aici este important de punctat faptul că la examinarea cauzelor în procedura specială sunt atrase și persoanele interesate, care pot interveni în proces din proprie inițiativă, pot fi atrase în pricină la cererea petiționarului, a altor participanți la proces sau la inițiativa instanței de judecată.

Participarea la proces a persoanelor interesate ajută instanței de judecată în examinarea mai minuțioasă și corectă a faptelor cauzei. În afară de aceasta, persoanelor interesate li se asigură posibilitatea să-și apere în modul corespunzător interesele proprii, iar în cazurile prevăzute de lege, interesele altor persoane.

Totodată, atragerea în procesele de procedură specială a persoanelor interesate este obligația instanței de judecată, iar încălcarea acestei obligații servește temei pentru casarea hotărârii judecătorești.

De asemenea Colegiul reține că persoanele cu vocație succesorală (moștenitorii legali și testamentari) dobândesc calitate de moștenitori prin acceptarea moștenirii, conform art. 1516 din Codul civil.

Astfel, art. 1516 alin. (3) din Codul civil, relevă că succesiunea se consideră acceptată când moștenitorul depune la notarul de la locul deschiderii succesiunii o declarație de acceptare a succesiunii sau intră în posesiunea patrimoniului succesoral.

Conform art. 1517 din Codul civil, termenul de acceptare a succesiunii este de 6 luni de la data deschiderii ei.

Termenul de 6 luni în care persoana cu vocație succesorală urmează să se pronunțe dacă acceptă moștenirea, este un termen de decădere care nu poate fi suspendat, întrerupt sau restabilit. Totodată, termenul de acceptare a moștenirii poate fi prelungit, conform art. 1519 din Codul civil.

În acest sens, art. 1519 alin. (1) din Codul civil stipulează că, termenul prevăzut la art. 1517 poate fi prelungit de către instanța de judecată cu cel mult 6 luni. Cu acordul celorlalți succesori care au acceptat succesiunea în termen, pot fi incluse în cercul moștenitorilor, fără a se adresa în instanța de judecată, persoanele din clasa succesorală chemată la succesiune care au omis termenul menționat.

În cazul în care instanța refuză prelungirea termenului de acceptare, moștenirea se transmite succesorilor care au acceptat moștenirea în termen, iar dacă ceilalți moștenitori au renunțat la moștenire, sînt decăzuți din dreptul de a moșteni sau nu sînt alți moștenitori, moștenirea devine vacantă și se transmite statului.

Reieșind din sensul normelor menționate, Colegiul reține că instanța de judecată urmează să stabilească dacă moștenirea pentru care se solicită prelungirea termenului nu a fost acceptată de către alți moștenitori sau dacă aceasta nu a devenit vacantă și a fost transmisă în patrimoniul statului.

Or, în conformitate cu art. 1515 din Codul civil, patrimoniul succesoral trece în proprietatea statului în baza dreptului de moștenire asupra unui patrimoniu vacant dacă nu există nici succesori testamentari, nici legali sau dacă nici unul din succesori nu a acceptat succesiunea, sau dacă toți succesorii sunt privați de dreptul la succesiune.

Statul intră în posesiunea patrimoniului succesoral prin eliberarea unui certificat de succesiune vacantă.

Respectiv, în cazul în care sunt întrunite condițiile prevăzute de art. 1515 din Codul civil și a expirat termenul de 6 luni de la momentul deschiderii succesiunii, apare dreptul statului de a solicita, prin organul financiar teritorial, eliberarea certificatului de succesiune vacantă.

Astfel, dacă bunurile au fost transmise prin eliberarea certificatului de succesiune vacantă, cauza se va examina cu participarea organului financiar teritorial ca reprezentant al statului în calitate de persoană interesată.

Respectiv, la examinarea cauzei în procedură specială, instanțele de judecată au sarcina, în baza rolului activ, să verifice și să stabilească cercul persoanelor interesate care urmează a fi antrenate în proces, drepturile cărora ar putea fi lezate printr-o eventuală hotărâre de judecată de constatare a faptului cu valoare juridică.

Colegiul precizează că prezenta cauză a fost intentată în procedură specială, în baza cererii depuse de petiționarul către Fiodor Ivanov, drept persoană interesată fiind indicat Oficiul Cadastral Teritorial Bălți (succesor în drepturi IP „Agenția Servicii Publice”).

Iar, pornind de la constatările evidențiate supra, prin prisma normelor sus-enunțate, Colegiul conchide că la caz instanțele de judecată nu au constatat cu certitudine cercul părților la proces.

Or, în speță, este necesară înștiințarea Serviciului Fiscal de Stat, ca reprezentat al statului, despre desfășurarea procesului civil în cauza civilă intentată la cererea depusă de petiționarul Fiodor Ivanov, persoană interesată Oficiul Cadastral Teritorial Bălți (succesor în drepturi IP „Agenția Servicii Publice”), cu privire la constatarea faptului cu valoare juridică.

La caz stabilirea faptului dacă a fost deschisă procedura succesorală în rezultatul decesului Efrosiniei Ivanova și determinarea succesorilor legali sau testamentari, necesită un răspuns cert, or, în lipsa acestora succesiunea devine vacantă și se administrează de către stat, prin intermediul Serviciului Fiscal de Stat.

În această ordine de idei, instanța de recurs conchide că, reieșind din prevederile art. 373 din Codul de procedură civilă, instanța de apel era obligată să verifice aceste aspecte în raport cu circumstanțele și normele de drept aplicabile cauzei, din oficiu.

Pentru considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că decizia instanței de apel urmează a fi casată, cu restituirea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, pe motiv că eroarea judiciară nu poate fi corectată de instanța de recurs.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, cu respectarea dreptului garantat al părților la un proces echitabil, creând condiții obiective și reale participanților la proces.

În conexiunea celor relatate, având în vedere faptul că eroarea admisă la examinarea în instanțele ierarhic inferioare nu poate fi corectată de instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul și a casa decizia

instanței de apel, cu trimiterea cauzei civile la rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În conformitate cu art. 429 alin. (2) și art. 445 alin. (1) lit. c) și art. 445 alin. (2) din Codul de procedură civilă Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de Instituția Publică „Agenția Servicii Publice”.

Se casează decizia din 18 septembrie 2018 a Curții de Apel Bălți, în cauza civilă intentată la cererea depusă de petiționarul Fiodor Ivanov, persoană interesată Oficiul Cadastral Teritorial Bălți (succesor în drepturi Instituția Publică „Agenția Servicii Publice”), cu privire la constatarea faptului cu valoare juridică și se trimite cauza spre rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Ala Cobăneanu

judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Mariana Pitic

Dumitru Mardari